Lieta C-772/21

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar Tiesas Reglamenta 98. panta 1. punktu

Iesniegšanas datums:

2021. gada 14. decembris

Iesniedzējtiesa:

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas [Lietuvas Augstākā administratīvā tiesa] (Lietuva)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2021. gada 8. decembris

Apelācijas sūdzības iesniedzējs un prasītājs pirmajā instancē:

"Brink's Lithuania" UAB

Otra puse apelācijas tiesvedībā un atbildētāja pirmajā instancē:

Lietuvos bankas [Lietuvas Banka]

Pamatlietas priekšmets

Prasība pamatlietā attiecas uz materiālo tiesību normu, kuras reglamentē automatizētas euro banknošu derīguma pārbaudes minimālos standartus banknošu apstrādes iekārtām (turpmāk tekstā – "minimālie standarti"), saistošo spēku, interpretāciju un piemērošanu.

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

Eiropas Centrālās bankas Lēmuma ECB/2010/14 (2010. gada 16. septembris) par euro banknošu autentiskuma un derīguma pārbaudi, kā arī to atkārtotu laišanu apgrozībā (turpmāk tekstā – "Lēmums ECB/2010/14"), ar grozījumiem, kas izdarīti ar Eiropas Centrālās bankas Lēmumu ECB/2012/19 (2012. gada 7. septembris) (turpmāk tekstā – "Lēmums ECB/2012/19"), interpretācija un šā lēmuma 6. panta 2. punkta spēkā esamība; Līguma par Eiropas Savienības darbību 267. panta trešā daļa.

DARBA VERSIJA

Prejudiciālie jautājumi

1. Vai Lēmuma ECB/2010/14 6. pants 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka skaidrās naudas apstrādes iestādei, kas veic automatizētu euro banknošu derīguma pārbaudi, ir jāievēro šajā tiesību normā minētie minimālie standarti?

2. Ja saskaņā ar Lēmuma ECB/2010/14 6. panta 2. punktu tajā minētie minimālie standarti ir piemērojami tikai banknošu apstrādes iekārtu ražotājiem (nevis skaidrās naudas apstrādes iestādēm), vai Lēmuma ECB/2010/14 6. panta 2. punkts, to lasot kopā ar šī lēmuma 3. panta 5. punktu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj tādu valsts tiesību normu, saskaņā ar kuru pienākums ievērot šos minimālos standartus ir attiecināms arī uz skaidrās naudas apstrādes iestādi?

3. Vai automatizētas euro banknošu derīguma pārbaudes minimālie standarti banknošu apstrādes iekārtām, ņemot vērā to, ka tie ir publicēti ECB tīmekļvietnē, atbilst tiesiskās drošības principam un LESD 297. panta 2. punktam, un vai tie ir saistoši skaidrās naudas apstrādes iestādēm un uz tiem var atsaukties saistībā ar tām?

4. Vai Lēmuma ECB/2010/14 6. pants 2. punkts, ciktāl tajā ir paredzēts, ka automatizētas euro banknošu derīguma pārbaudes minimālie standarti tiek publicēti ECB tīmekļvietnē un laiku pa laikam tiek grozīti, ir pretrunā tiesiskās drošības principam un LESD 297. panta 2. punktam, un tādēļ ir spēkā neesošs?

Atbilstošās Savienības tiesību normas

Padomes Regulas (EK) Nr. 1338/2001 (2001. gada 28. jūnijs), ar kuru paredz pasākumus, kas vajadzīgi eiro aizsardzībai pret viltošanu, ar grozījumiem, kas veikti saskaņā ar Padomes Regulu (EK) Nr. 44/2009 (2008. gada 18. decembris) (turpmāk tekstā – "Regula Nr. 1338/2001"), 6. panta 1. un 2. punkts.

Eiropas Centrālās bankas Lēmuma ECB/2010/14 (2010. gada 16. septembris) par euro banknošu autentiskuma un derīguma pārbaudi, kā arī to atkārtotu laišanu apgrozībā 2. apsvērums, 1. pants, 2. panta 2. un 6. punkts, 3. panta 1. un 3.–5. punkts, 6. panta 1. un 2. punkts, 9. panta 1. punkts, 10. panta 1. un 3. punkts, un 13. panta 2. punkts.

Lēmuma ECB/2012/19 3. apsvērums un pielikuma 4. punkts.

Automatizētas euro banknošu derīguma pārbaudes minimālie standarti banknošu apstrādes iekārtām.

LESD 132. panta 2. punkts un 297. panta 2. punkts.

ECB Reglamenta (ECB/2004/2) (2004. gada 19. februāris) 17.7. pants.

DARBA VERSIJA

Atbilstošās valsts tiesību normas

Lietuvas Republikas Likuma par Lietuvas Banku (2018. gada 27. jūnija likuma redakcijā; turpmāk tekstā – "Likums") 1. pantā tostarp ir paredzēts: "[..] Lietuvas Banka ir Eiropas Centrālo banku sistēmas dalībniece un tā īsteno Eiropas Centrālo banku sistēmas mērķus un uzdevumus saskaņā ar [ECB] vadlīnijām un norādījumiem. Lietuvas Banka savas funkcijas un savas darbības veic tiktāl, ciktāl tās nav pretrunā [ECB] un Eiropas Centrālo banku sistēmas mērķiem un ir saskaņā ar Eiropas Savienības tiesību aktiem, ieskaitot [ECB] tiesību aktus. [..]"

Likuma 6. panta 3. punktā ir noteikts, ka "Lietuvas Banka uzrauga, kā skaidrās naudas apstrādes iestādes, proti, iestādes, kas minētas Regulas [Nr. 1338/2001] 6. panta 1. punktā (turpmāk tekstā – "skaidrās naudas apstrādes iestādes"), izpilda prasības, kas Regulā (ES) Nr. 1210/2010 un Lēmumā ECB/2010/14 ir noteiktas attiecībā uz skaidrās naudas apstrādes darbībām, proti, euro banknošu un monētu autentiskuma un derīguma pārbaudei un atkārtotai laišanai apgrozībā (turpmāk tekstā – "skaidrās naudas apstrādes darbības")."

Likuma 47^{6}. panta 1. punktā ir paredzēts: "Lietuvas Banka organizē un veic pārbaudes, lai pārliecinātos par atbilstību prasībām, kuras ir noteiktas šā likuma 6. panta 3. punktā minētajos tiesību aktos."

Likuma 47^{5}. panta 1. punktā ir noteikts: "Lietuvas Banka uzrauga skaidrās naudas apstrādes iestāžu skaidrās naudas apstrādes darbības un sniedz norādījumus skaidrās naudas apstrādes iestādēm saskaņā ar šā Likuma, Regulas [Nr. 1338/2001], Regulas (ES) Nr. 1210/2010, Lēmuma ECB/2010/14 noteikumiem un Lietuvas Bankas tiesību aktiem par skaidrās naudas apstrādes iestāžu uzraudzību. [..]"

Likuma 47^{7}. panta 1. un 2. punktā ir paredzēts: "Ja tiek konstatēts pārkāpums, Lietuvas Banka skaidrās naudas apstrādes iestādei sniedz vienu vai vairākus saistošus norādījumus: [..] 2) novērst pārkāpumus Lietuvas Bankas noteiktajā termiņā."

Skaidrās naudas apstrādes darbību uzraudzības procedūras apraksta, kas apstiprināts ar Lietuvas Bankas Padomes 2015. gada 10. septembra lēmumu, 16.3. punktā ir noteikts, ka pārbaudes laikā atbildīgajiem darbiniekiem ir jāpārbauda, vai ar skaidrās naudas apstrādes iekārtām, kuras izmanto skaidrās naudas apstrādes iestāde, ir iespējams veikt euro banknošu vai monētu autentiskuma un derīguma pārbaudi. Šī akta 16.6. punktā ir paredzēts, ka šādas pārbaudes laikā atbildīgie darbinieki izvērtē, vai skaidrās naudas apstrādes iestāde ir pienācīgi ievērojusi Apraksta 16.5. punktā paredzētās procedūras un citas prasības, kas attiecībā uz skaidrās naudas apstrādes darbībām ir noteiktas Regulā Nr. 1338/2001, Regulā Nr. 1210/2010, Lēmumā ECB/2010/14 un Autentiskuma un derīguma pārbaudes procedūras aprakstā.

Euro banknošu un monētu autentiskuma un derīguma pārbaudes un atkārtotas laišanas apgrozībā procedūras apraksta, kas apstiprināts ar Lietuvas Bankas

DARBA VERSIJA

Padomes 2014. gada 16. septembra lēmumu, 12. punktā ir noteikts: "Euro banknošu autentiskumu un derīgumu skaidrās naudas apstrādes iestāde pārbauda automatizēti saskaņā ar minimālajiem standartiem, kas publicēti ECB tīmekļvietnē [..], izmantojot turpmāk minēto: 12.1. Pašapkalpošanās iekārtas, kurās pārbaudītās banknotes tiek klasificētas un apstrādātas saskaņā ar procedūru, kas noteikta Lēmuma (ECB/2010/14) IIa pielikumā; 12.2. Operatora apkalpotas iekārtas, kurās pārbaudītās banknotes tiek klasificētas un apstrādātas saskaņā ar procedūru, kas noteikta Lēmuma (ECB/2010/14) IIb pielikumā."

Īss pamatlietas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

1 Pamatlietā strīds ir starp "Brink's Lithuania" UAB ("G4S Lietuva" UAB tiesību pārņēmējs) (turpmāk tekstā – "prasītājs") un *Lietuvos bankas* (Lietuvas Banka) (turpmāk tekstā – "atbildētāja") par Lietuvas Bankas Skaidrās naudas departamenta direktora (turpmāk tekstā – "GPD") 2019. gada 28. februāra lēmumu (turpmāk tekstā – "Lēmums") ar kuru prasītājam tika uzdots novērst pārkāpumu, proti, nodrošināt, lai euro banknošu, kuras ir paredzētas atkārtotai laišanai apgrozībā, izmantojot prasītāja banknošu apstrādes iekārtas, t.i., BPS 200 sērijas Nr. 20018323 (turpmāk tekstā – "1. iekārta") un BPS 200 sērijas Nr. 20018265 (turpmāk tekstā – "2. iekārta"), automatizētajās derīguma pārbaudēs pieļaujamā novirze nepārsniegtu 5 %, kā ir noteikusi ECB.

2 2018. gada 18. decembrī prasītāja telpās veiktajā pārbaudē tika konstatēts, ka 1. iekārta kā derīgas laišanai apgrozībā bija atlasījusi 18,26 % no nederīgajām banknotēm, kas atradās testēšanas pakā, un 2. iekārta kā derīgas laišanai apgrozībā bija atlasījusi 13,91 % šādu banknošu.

3 "G4S Lietuva" UAB norādīja, ka euro banknotes, kuras tika sašķirotas uzņēmuma pārbaudes laikā 2018. gada 18. decembrī, bija paredzētas atkārtotai laišanai apgrozībā, un apgalvoja, ka iekārtas tika testētas nevis ar standarta rūpnīcas iestatījumiem, bet gan ar mazāk stingriem derīguma šķirošanas iestatījumiem.

Pamatlietas pušu galvenie argumenti

4 Prasītājs un atbildētāja šajā lietā atšķirīgi izprot Lēmuma ECB/2010/14 6. panta 2. punktu. Pēdējā minētā uzskata, ka šī tiesību norma ir jāinterpretē tādējādi, ka tā paredz skaidrās naudas apstrādes iestādei pienākumu, veicot automatizētu euro banknošu derīguma pārbaudi, nodrošināt atbilstību ECB tīmekļvietnē publicētajiem minimālajiem standartiem. Prasītājs apgalvo, ka šī tiesību norma ir interpretējama tādējādi, ka skaidrās naudas apstrādes iestādei, veicot automatizētu euro banknošu derīguma pārbaudi, ir jāizmanto banknošu apstrādes iekārtas, kuras ir veiksmīgi pārbaudītas saskaņā ar ECB tīmekļvietnē publicētajiem minimālajiem standartiem.

DARBA VERSIJA

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

5 Šajā lietā ir apstrīdēts lēmums, ar kuru tika piemērots Lēmuma ECB/2010/14 6. panta 2. punkts un minimālie standarti. *Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas* (Lietuvas Augstākā administratīvā tiesa) šīs Palātas vērtējumā tiek pausts viedoklis, ka, ņemot vērā Lēmuma ECB/2010/14 13. panta 2. punktu un 3. panta 1. punktu, šim lēmumam ir tieša iedarbība.

6 Lietā ir radies jautājums par to, vai Lēmuma ECB/2010/14 6. panta 2. punkts ir piemērojams skaidrās naudas apstrādes iestādei. Ja nav, rodas jautājums, vai Lēmuma ECB/2010/14 6. panta 2. punkts, kopsakarā ar tā 3. panta 5. punktu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj tādu valsts tiesību normu, saskaņā ar kuru pienākums ievērot šos minimālos standartus ir attiecināms arī uz skaidrās naudas apstrādes iestādi. Šī palāta arī nav pārliecināta par minimālo standartu saistošo spēku un Lēmuma ECB/2010/14 6. panta 2. punkta spēkā esamību.

Par Lēmuma ECB/2010/14 6. panta 2. punkta interpretāciju

7 Palātai ir šaubas par Lēmuma ECB/2010/14 6. panta 2. punkta interpretāciju. Saskaņā ar šīs tiesību normas redakciju lietuviešu valodā skaidrās naudas apstrādes iestādei ir jāizpilda minimālie standarti. Taču Lēmuma ECB/2012/19 3. apsvērumā ir norādīts, ka minimālie standarti attiecas tikai uz banknošu apstrādes iekārtu ražotājiem un neietekmē Lēmumā ECB/2010/14 noteiktās autentiskuma un derīguma pārbaudes procedūras, kas jāievēro skaidrās naudas apstrādes iestādēm. Ja Lēmuma ECB/2010/14 6. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tajā skaidrās naudas apstrādes iestādei ir paredzēts pienākums izmantot banknošu apstrādes ierīces, kurām ir veiksmīgi pārbaudīta to atbilstība ECB tīmekļvietnē publicētajiem minimālajiem standartiem, šai Palātai ir šaubas par to, vai Lēmuma ECB/2010/14 6. panta 2. punktā ir paredzēta pārbaudes procedūra, kas atšķiras no tās, kas ir noteikta 9. panta 1. punktā.

8 Šai Palātai ir šaubas par to, vai Lēmuma ECB/2010/14 6. panta 2. punktā un 3. panta 5. punktā skaidrās naudas apstrādes iestādei, kura veic automatizētu euro banknošu derīguma pārbaudi, ir noteikts pienākums ne tikai izmantot iekārtas ar rūpnīcas iestatījumiem, bet arī nodrošināt atbilstību minimālajiem standartiem. Rodas arī jautājums, vai šie pienākumi ir pilnībā savietojami, īpaši gadījumā, ja rūpnīcas standarta iestatījumu izmantošana pati par sevi nenodrošinātu atbilstību minimālajiem standartiem, un skaidrās naudas apstrādes iestādei nāktos veikt papildu pasākumus (tostarp, piemēram, iekārtas iestatījumu maiņu), lai nodrošinātu atbilstību minimālajiem standartiem. Šis jautājums ir svarīgs, jo šajā lietā uz skaidrās naudas apstrādes iestādi ir attiecināma prasība, kas izriet no minimālajiem standartiem, bet nav attiecināms pienākums izmantot Iekārtas ar rūpnīcas standarta iestatījumiem, kā ir noteikts Lēmuma ECB/2010/14 3. panta 5. punktā.

9 Ja pienākums ievērot minimālos standartus saskaņā ar Lēmuma ECB/2010/14 6. panta 2. punktu būtu piemērojams arī skaidrās naudas apstrādes iestādei, šai

DARBA VERSIJA

Palātai būtu arī šaubas par to, kā skaidrās naudas apstrādes iestāde varētu nodrošināt atbilstību minimālajiem standartiem, proti, vai šajā gadījumā skaidrās naudas apstrādes iestādei būtu jāveic papildu pārbaudes euro banknotēm, kuras jau ir pārbaudītas banknošu apstrādes iekārtā, kuru tā izmanto. Prasītājs norāda, ka Lēmumā ECB/2010/14 nav paredzēta prasība, ka skaidrās naudas apstrādes iestādei būtu jāveic euro banknošu derīguma pārbaudes ar divām dažādām banknošu apstrādes iekārtām un ka objektīvu iemeslu dēļ skaidrās naudas apstrādes iestāde nevar zināt, kuras euro banknotes banknošu apstrādes iekārta, kuru tā ir izmantojusi, ir nepareizi klasificējusi kā derīgas, un nevar aprēķināt nepareizi sašķiroto euro banknošu apjomu, un tāpēc nevar novērtēt, vai tās euro banknošu apstrādes darbības atbilst prasībai par ne vairāk kā 5 % pieļaujamo novirzi. Tāpēc rodas jautājums, vai Lēmuma ECB/2010/14 6. panta 2. punktā norādītā prasība skaidrās naudas apstrādes iestādei, veicot automatizētu euro banknošu derīguma pārbaudi, nodrošināt atbilstību minimālajiem standartiem, tostarp par ne vairāk kā 5 % novirzi, nozīmē to, ka pastāv prasība skaidrās naudas apstrādes iestādei veikt neiespējamo.

10 Šai Palātai ir šaubas par to, vai no Lēmuma ECB/2010/14 6. panta 2. punkta formulējuma dažādās Eiropas Savienības valodās var izrietēt nepārprotams secinājums, ka skaidrās naudas apstrādes iestādei, veicot automatizētu euro banknošu derīguma pārbaudi, ir jānodrošina atbilstība minimālajiem standartiem.

11 Turpretī, ja pienākums nodrošināt atbilstību minimālajiem standartiem saskaņā ar Lēmuma ECB/2010/14 6. panta 2. punktu skaidrās naudas apstrādes iestādei tomēr nav piemērojams, rodas jautājums, vai banknošu apstrādes iekārtu ar rūpnīcas standarta iestatījumiem izmantošana vien varētu ļaut pārliecināties, ka tiek sasniegts mērķis nodrošināt, lai euro banknotes tiktu uzturētas labā stāvoklī, kā noteikts Lēmuma ECB/2010/14 2. apsvērumā. Atbildētāja norāda, ka tad, ja tiktu uzskatīts, ka pienākums nodrošināt atbilstību minimālajiem standartiem, kas noteikts Lēmuma ECB/2010/14 6. panta 2. punktā, skaidrās naudas apstrādes iestādēm nav piemērojams, tas padarītu par spēkā neesošu vispārējo rūpības pienākumu, kas nosaka, ka skaidrās naudas apstrādes iestādei, kura izmanto iekārtu, ir jānodrošina, lai iekārta būtu tādā stāvoklī, kas ir piemērots euro banknošu derīguma pārbaudes veikšanai, un turklāt tādā gadījumā nebūtu iespējams nodrošināt, ka euro banknotes ir labā stāvoklī.

Par iespēju saskaņā ar valsts tiesībām noteikt pienākumu skaidrās naudas apstrādes iestādēm nodrošināt atbilstību minimālajiem standartiem

12 Ja Lēmuma ECB/2010/14 6. panta 2. punkts ir jāinterpretē kā tāds, kas nozīmē, ka minimālie standarti ir piemērojami tikai banknošu apstrādes iekārtu ražotājiem (nevis skaidrās naudas apstrādes iestādēm), šī Palāta nav pārliecināta, vai šādā gadījumā skaidrās naudas apstrādes iestādēm valsts tiesībās paredzētais pienākums nodrošināt atbilstību minimālajiem standartiem ir saderīgs ar Lēmuma ECB/2010/14 6. panta 2. punktu, kopsakarā ar tā 3. panta 5. punktu.

DARBA VERSIJA

Par minimālo standartu saistošo spēku un Lēmuma ECB/2010/14 6. panta 2. punkta spēkā esamību

13 Minimālajos standartos, kas ir publicēti ECB tīmekļvietnē, nav norādīts nedz to publicēšanas datums, nedz grozījumu datums, nedz arī iepriekš spēkā esošās redakcijas.

14 Pati Tiesa jau ir lēmusi, ka, lai noteiktu vai akts rada juridiski saistošas tiesiskās sekas, ir jāizvērtē šā akta būtība un tā radītās sekas, atbilstoši tādiem objektīviem kritērijiem kā šā akta saturs, vajadzības gadījumā ņemot vērā tā pieņemšanas kontekstu, kā arī to izdevušās ES iestādes, struktūras, biroja vai aģentūras pilnvaras (2021. gada 15. jūlija spriedums *Fédération bancaire française*, C-911/19, EU:C:2021:599, 38. punkts; 2017. gada 25. oktobra spriedums Rumānija/Komisija, C-599/15 P, EU:C:2017:801, 48. punkts; un 2018. gada 20. februāra spriedums Beļģija/Komisija, C-16/16 P, EU:C:2018:79, 32. punkts).

15 Saskaņā ar tiesiskās drošības principu jebkurš akts, ar ko paredzēts radīt tiesiskas sekas, iegūst saistošu spēku no Savienības tiesību normas, kas ir skaidri jānorāda kā juridiskais pamats un kas nosaka juridisko formu, kādā akts ir jāpieņem (2015. gada 19. jūnija spriedums Itālija/Komisija, T-358/11, EU:T:2015:394, 123. punkts; 2007. gada 12. decembra spriedums Itālija/Komisija, T-308/05, EU:T:2007:382, 123. punkts un tajā minētā judikatūra; un 2011. gada 29. septembra spriedums Polija/Komisija, T-4/06, nav publicēts, EU:T:2011:546, 82. punkts un tajā minētā judikatūra).

16 Tiesa ir spriedusi, ka ES iestādes pieņemts akts var tikt piemērots dalībvalsts fiziskai vai juridiskai personai tikai tad, ja šai personai ir bijusi iespēja iepazīties ar šo tiesību aktu pēc tā pienācīgas publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*. Tiesa arī ir nospriedusi, ka tiesiskās drošības prasība noteic, ka ES tiesību aktam ir jādod iespēja ieinteresētajām personām skaidri uzzināt tām uzlikto pienākumu apjomu, kas var tikt garantēts tikai ar minēto tiesību aktu pienācīgu izziņošanu adresāta valsts valodā (2007. gada 11. decembra spriedums *Skoma-Lux sro*, C-161/06, EU:C:2007:773, 37. un 38. punkts). Tiesa ir norādījusi, ka fakts, ka ir pierādāms, ka attiecīgais lietas dalībnieks faktiski ir zinājis par ES tiesību aktu, nav pietiekams, lai ES tiesību akts, kas nav bijis pienācīgi publicēts *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*, personai būtu piemērojams (2007. gada 11. decembra spriedums *Skoma-Lux sro*, C-161/06, EU:C:2007:773, 45. un 46. punkts).

17 Attiecīgi šai Palātai ir šaubas, vai ar minimālajiem standartiem, ņemot vērā to, ka tie tiek publicēti ECB tīmekļvietnē, netiek pārkāpts tiesiskās drošības princips un LESD 297. panta 2. punkts, un vai tos var uzskatīt par saistošiem. Šī Palāta šaubās, vai skaidrās naudas apstrādes iestādei, kura ir pārkāpusi minimālos standartus, var tikt sniegti saistoši norādījumi.

18 Šī Palāta arī nav pārliecināta, vai Lēmuma ECB/2010/14 6. panta 2. punktā ietvertā tiesību norma, ciktāl tajā ir paredzēts šāds automatizētas euro banknošu

DARBA VERSIJA

derīguma pārbaudes minimālo standartu publicēšanas veids, ir saderīga ar LESD 297. panta 2. punktu un tiesiskās drošības principu, un ir spēkā esoša.

DARBA VERSIJA